

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad	8 Mai 2025
Pwnc	ER GWYBODAETH YN UNIG: Rhaglen Waith ac Amserlen Archwilio Cymru - Diweddariad Chwarterol 31 Mawrth 2025
Pennaeth Gwasanaeth	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad	Gwyndaf Parry Rheolwr Rhaglen, Cynllunio a Perfformiad Corfforaethol gwyndafparry@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd O dan Gylch Gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, mae'n ofynnol iddo oruchwylio trefniadau archwilio allanol (3.4.8.11.3) a goruchwylio effeithiolrwydd cysylltiadau rhwng archwilio allanol ac archwilio mewnol ac asiantaethau arolygu neu gyrff perthnasol eraill (3.4.8.11.4). Mae'n ofynnol i'r Pwyllgor hefyd dderbyn ac ystyried adroddiadau gan unrhyw reoleiddwyr neu arolygwyr eraill, fydd yn ffynhonnell sicrwydd defnyddiol (3.4.8.13.1).	

1.0 CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn nodi'r sefyllfa o ran cyflawni rhaglen waith Archwilio Cymru mewn perthynas â:
- darparu'r Crynodeb Archwilio Blynnyddol
 - gwaith archwilio ariannol ar Ddatganiad Cyfrifon 2024-25, wedi ei amserlennu ar gyfer Gorffennaf i Hydref 2025
 - gwaith archwilio perfformiad 2023-24, gan gynnwys Adolygiad Thematig o Gomisiynu, yn canolbwyntio ar drefniadau y Cyngor i gomisiynu gwasanaethau; rhwng Mawrth 2024 a Mawrth 2025.
 - Mae prosiect lleol ar y gweill ar gyfer 2024-25 yn gysylltiedig â threfniadau ar gyfer sefydlu Awdurdod Iechyd Porthladd, yn ogystal â gwaith parhaus i asesu lefel y sicrwydd archwilio sydd ei angen.
- 1.2 Mae'r Diweddariad hwn hefyd yn darparu trosolwg o'r astudiaethau cenedlaethol awdurdod lleol a gynlluniwyd ac sy'n mynd rhagddynt, a ph'un a fwriedir gwneud unrhyw waith maes yng Nghyngor Sir Ynys Môn. Bydd gwaith maes yn y Cyngor ar gyfer yr astudiaeth cenedlaethol; Cynllunio Cyfalaf mewn Llywodraeth Leol.

- 1.3 Mae'r adroddiad hefyd yn rhoi trosolwg o waith sy'n cael ei wneud ledled Cymru gan Estyn ac Arolygiaeth Gofal Cymru. Nid yw'n manylu ar unrhyw waith penodol yn gysylltiedig â'r Cyngor.
- 1.4 Mae'r adroddiad yn darparu rhestr o adroddiadau cenedlaethol Archwilio Cymru a gyhoeddwyd yn 2024, ynghyd â gwaith sy'n mynd rhagddo ac a gynlluniwyd.
- 1.5 Yn olaf, mae'r adroddiad yn manylu ar ddigwyddiadau ac adnoddau'r Gyfnewidfa Arfer Dda.

2.0 ARGYMHELLIAD

- 2.1 Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn:
 - Ystyried yr adroddiad a nodi'r sicrwydd a ddarperir ynddo.

Rhaglen Waith ac Amserlen Archwilio Cymru – Cyngor Sir Ynys Môn

Diweddariad Chwarterol: 31 Mawrth 2025

Crynodeb Archwilio Blynyddol

Disgrifiad	Amserlen	Statws
Adroddiad yn crynhoi'r gwaith archwilio a gwblhawyd ers y Crynodeb Archwilio Blynyddol diwethaf, a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2024.	Ebrill 2025	Cyflwynwyd drafft o'r Crynodeb Archwilio i'r Cyngor.

Gwaith Archwilio Ariannol

Disgrifiad	Cwmpas	Amserlen	Statws
Archwiliad o Ddatganiad Cyfrifon 2024-25 y Cyngor	Byddwn yn cwblhau'r archwiliad statudol o Ddatganiadau Ariannol a Datganiadau Llywodraethiant Blynyddol y Cyngor	Rhwng mis Gorffennaf a mis Hydref 2025	Mae gwaith cynllunio archwiliad wedi dechrau.
Ardystio Ffurflenni Grantiau: Cymhorthdal Budd-daliadau Tai 2022-23	Ardystio nad oes dim wedi dod i'n sylw i ddangos nad yw'r ffurflen: - wedi'i nodi'n deg; - nid yw'n unol â'r telerau ac amodau perthnasol.	Cwblhawyd	Ardystiwyd y Ffurflen Grant ym mis Chwefror 2025.

Disgrifiad	Cwmpas	Amserlen	Statws
Ardystio Ffurflenni Grantiau: Cymhorthdal Budd-daliadau Tai 2023-24	Ardystio nad oes dim wedi dod i'n sylw i ddangos nad yw'r ffurflen: - wedi'i nodi'n deg; - nid yw'n unol â'r telerau ac amodau perthnasol.	Awst 2025	Mae cynnydd da yn cael ei wneud gyda gwaith archwilio ar gais cymhorthdal 2023-24, gyda'r bwriad o'i gwblhau erbyn mis Awst 2025.

Gwaith Archwilio Perfformiad

Gwaith Archwilio Perfformiad 2023-24	Cwmpas	Amserlen	Statws
Adolygiad thematig – comisiynu	Adolygiad sy'n canolbwyntio ar sut mae trefniadau cynghorau ar gyfer comisiynu, a rheoli contractau yn cymhwyso ystyriaethau gwerth am arian a'r egwyddor datblygu cynaliadwy.	Rhwng mis Mawrth 2024 a mis Mawrth 2025	Gwaith maes wedi'i gwblhau. Drafftio adroddiad.
Adolygiad thematig – Cynaliadwyedd Ariannol	Adolygiad o gynaliadwyedd ariannol cynghorau, gan gynnwys canolbwyntio ar y camau gweithredu, y cynlluniau a'r trefniadau i bontio bylchau ariannu a mynd i'r afael â phwysau ariannol dros y tymor canolig.	Mis Mawrth i fis Gorffennaf 2024	Cwblhawyd Cyflwynwyd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 11 Chwefror 2025.

Gwaith Archwilio Perfformiad 2024-25	Cwmpas	Amserlen	Statws
Adolygiad Sicrwydd ac Asesu Risg	Prosiect i nodi lefel y sicrwydd archwilio a/neu lle y gallai fod angen rhagor o waith archwilio yn y dyfodol mewn cysylltiad â risgiau i'r Cyngor, gan roi trefniadau priodol ar waith i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau a gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy.	Ar y gweill	Cynhaliwyd gweithdy ym mis Chwefror 2025. Gwaith maes yn mynd rhagddo.
Gwaith prosiect lleol – Rheolaeth Strategol o Falansau a Chronfeydd Wrth Gefn	Adolygiad o'r trefniadau sydd ar waith gan y Cyngor i reoli ei gronfeydd wrth gefn a'i falansau yn strategol.	Rhwng mis Ebrill a mis Gorffennaf 2025	Cwmpasu
Gwaith prosiect lleol – Sefydlu Awdurdod Iechyd Porthladd	Adolygiad o'r trefniadau sydd ar waith gan y Cyngor i sefydlu awdurdod iechyd porthladd.	I'w gadarnhau	Cwmpasu

Astudiaethau cenedlaethol llywodraeth leol wedi'u cynllunio/ar y gweill

Astudiaeth	Cwmpas	Amserlen	Statws	Gwaith maes wedi'i gynllunio yng Nghyngor Sir Ynys Môn
Llety Dros Dro	Archwilio'r costau, y galw a sut mae gwasanaethau'n cydweithio i symud yr ymateb i lety dros dro yn ei flaen.	Bwriedir cyhoeddi'r adroddiad ar gyfer Haf 2025	Gwaith maes ar y gweill Bydd arolygon wedi cael eu dosbarthu i Benaethiaid Tai a Swyddogion Adran 151 ym mhob prif gyngor.	Cyfweliadau yn y cyngorau canlynol: - Conwy - Sir Benfro - Caerdydd - Casnewydd - Wrecsam
Cynllunio Cyfalaf mewn Llywodraeth Leol	Archwilio a yw buddsoddiad cyfalaf yn y sylfaen asedau mewn llywodraeth leol yn gallu ateb galw.	Gwaith maes rhwng mis Ionawr a mis Ebrill ac adrodd yn Haf 2025	Gwaith maes ar y gweill.	Cyfweliadau yn y cyngorau canlynol: - Ynys Môn - Castell-nedd Port Talbot - Powys - Rhondda Cynon Taf - Abertawe - Torfaen

Astudiaeth	Cwmpas	Amserlen	Statws	Gwaith maes wedi'i gynllunio yng Nghyngor Sir Ynys Môn
Gwasanaethau Plant (Dileu cyfyngiadau ariannol/gwasanaethau llywodraeth leol yn ôl disgresiwn)	Mae gwaith cwmpasu ar y gweill gyda ffocws tebygol ar gostau a galw am wasanaethau, a sut mae cynghorau a'u partneriaid yn gweithio i wella gwerth am arian gwasanaethau.	I'w gadarnhau	Cwmpasu	I'w gadarnhau

Estyn

Yn ystod tymor yr hydref, byddwn yn arolygu LGES Casnewydd. Gwnaethom hefyd gynnal arolygiad o waith ieuenctid yr awdurdod lleol. Nodwyd gennym ymarfer cryf yn y ddarpariaeth yng Nghasnewydd, yn enwedig mewn meysydd sy'n ymwneud â chefnogi cyllid ysgolion, llawer o agweddau ar wella ysgolion ac ADY, yn ogystal â'u gwaith wrth ddatblygu addysg cyfrwng Cymraeg. Gwnaethom dynnu sylw at effaith arweinyddiaeth gref ar lefel cyfarwyddwyr, a'i heffaith ar ansawdd a chyflawniad y swyddogaethau allweddol sy'n ymwneud â'i rôl.

Gwnaethom gynnal ymweliad monitro o LGES Torfaen fel rhan o'n proses ddilynol ar gyfer awdurdod a oedd yn peri pryder sylweddol. Arfarnodd yr ymweliad ei gynnydd yn erbyn yr argymhellion o'r arolygiad craidd. Nodwyd gennym fod LGES Torfaen wedi gwneud digon o gynnydd i fynd i'r afael ag elfennau allweddol o'r argymhellion a chafodd ei dynnu o'r gweithgarwch dilynol. Y ffactor allweddol wrth sicrhau'r gwelliant fu'r cynnydd mewn capasiti arweinyddiaeth ar lefel Prif Weithredwr a Chyfarwyddwr sydd wedi cael effaith sylweddol ar sicrhau cynnydd pwysig mewn perthynas â disgwyliadau, prosesau a chyflawni.

Gwnaethom gynnal ymweliad uwch gan arolygydd cyswllt â Sir Ddinbych ym mis Hydref, gan ganolbwyntio ar agweddau penodol ar bresenoldeb ac anghenion dysgu ychwanegol.

Yn ystod tymor y gwanwyn, cynhaliwyd arolygiad o LGES Powys a gwaith ieuenctid. Roeddem o'r farn bod angen gwelliant sylweddol ar LGES Powys ac felly bydd angen ei fonitro gan Estyn. Mae'r Gwasanaeth Ieuenctid ym Mhowys yn gryf ar y cyfan.

Cynhaliwyd ymweliad uwch gan arolygydd cyswllt â Phen-y-bont ar Ogwr a oedd yn canolbwyntio ar ei Gynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg (CSGA) a'i waith ar wella presenoldeb. Gwnaethom hefyd gyfrannu at arolygiad ar y cyd AGC o drefniadau amddiffyn plant yn Sir Benfro a'i waith dilynol ar Adolygiad Cyflym o ddiogelu.

Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC)

	Cwmpas	Amserlen	Statws
Gwaith wedi'i gynllunio gan AGC 2025-26 Adolygiadau thematig – Arolygiadau Cydweithredfa Mabwysiadu Ranbarthol (RAC)	Bydd AGC yn cwblhau pum arolygiad yn cwmpasu Cymru gyfan. Cynhelir arolygiadau ar draws y pump cydweithredfa fabwysiadu ranbarthol: byddwn yn defnyddio'r themâu cenedlaethol mewn adroddiad cenedlaethol.	Ebrill 2025 – Rhagfyr 2025	Arolygiad yn yr arfaeth
Tîm Anabledd Dysgu Cymunedol (CLDT) Arolygiadau Iechyd Meddwl Cymunedol	Yn 2025-26, byddwn yn parhau â rhaglen flynyddol o waith ar y cyd sy'n canolbwyntio ar CLDT a'r Tîm Iechyd Meddwl Cymunedol (CMHT).	Gorffennaf 2025 – Chwefror 2026	Arolygiad yn yr arfaeth
Adolygiad ar y Cyd o Drefniadau Amddiffyn Plant	Adolygiad ar y Cyd o Drefniadau Amddiffyn Plant: Sir Benfro	Mawrth 2025	Cyflawni arolygiad
Trefniadau Diogelu wrth Amddifadu o Ryddid (DoLS)	<u>Adolygiad cenedlaethol o ddefnyddio Trefniadau Diogelu wrth Amddifadu o Ryddid (DoLS) yng Nghymru 2023-24</u> Adroddiad Monitro Blynyddol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2023-24	Chwefror 2025	Wedi'i gyhoeddi
Adroddiad Blynyddol	<u>Adroddiad Blynyddol y Prif Arolygydd 2023-2024</u>	Tachwedd 2024	Wedi'i gyhoeddi

	Cwmpas	Amserlen	Statws
Cymorth iechyd meddwl i blant a phobl ifanc	<u>Adolygiad ar y Cyd: Sut mae gwasanaethau gofal iechyd, gwasanaethau addysg a gwasanaethau plant yn cefnogi anghenion iechyd meddwl plant a phobl ifanc yng Nghymru?</u>	Tachwedd 2024	Wedi'i gyhoeddi
Arolygiadau Chwarter 4	Gwiriad Gwelliant: Gwasanaethau plant Cyngor Sir Ddinbych	Chwefror 2025	Heb eu cyhoeddi eto
	Arolygiad Gwerthuso Perfformiad: Gwasanaethau oedolion Cyngor Dinas Casnewydd	Chwefror 2025	Heb eu cyhoeddi eto
	Tîm Iechyd Meddwl Cymunedol Caerdydd (CMHT)	Mawrth 2025	Arolygiad yn yr arfaeth
	Gwiriad Gwella Awdurdod Lleol: Cyngor Sir Fynwy	Mawrth 2025	Arolygiad yn yr arfaeth
Adolygu perfformiad Awdurdodau Lleol a Cafcass Cymru	<u>Sut rydym yn arolygu gwasanaethau awdurdodau lleol a CAFCASS Cymru</u>		
	Rydym yn parhau i arolygu Awdurdodau Lleol yn unol â'n Cod Ymarfer wedi'i ddiweddaru ar gyfer ein gweithgarwch arolygu awdurdodau lleol. <u>Rydym wedi diwygio ein Cod Ymarfer</u>	Tachwedd 2024	Wedi'i gyhoeddi

	Cwmpas	Amserlen	Statws
Arolygiadau Chwarter 3	<u>Gwiriad gwella awdurdod lleol: gwasanaethau oedolion Cyngor Sir Ynys Môn</u>	Awst 2024	Wedi'i gyhoeddi
	<u>Tîm Iechyd Meddwl Cymunedol y Drenewydd</u>	Hydref 2024	Wedi'i gyhoeddi
	<u>Gwiriad sicrwydd awdurdod lleol: Gwasanaethau oedolion Castell-nedd Port Talbot</u>	Tachwedd 2024	Wedi'i gyhoeddi
	<u>Adroddiad ar Arolygiad Gwerthuso Perfformiad: Gwasanaethau plant Cyngor Sir Caerfyrddin</u>	Rhagfyr 2024	Wedi'i gyhoeddi
	<u>Llythyr gwiriad sicrwydd awdurdod lleol: Gwasanaethau Oedolion Caerffili</u>	Tachwedd 2024	Wedi'i gyhoeddi
	<u>Llythyr gwiriad gwella awdurdod lleol: Gwasanaethau Oedolion Cyngor Gwynedd</u>	Hydref 2024	Wedi'i gyhoeddi

Adroddiadau cenedlaethol ac allbynnau eraill Archwilio
Cymru a gyhoeddwyd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf

Teitl yr adroddiad	Dyddiad cyhoeddi a dolen i'r adroddiad
Llywodraethu a Rheolaeth Ariannol – Gwersi o Waith Archwilio i Gyngorau Tref a Chymuned yng Nghymru	Mawrth 2025
Y Ddyletswydd Bioamrywiaeth a Chydnerthedd Ecosystemau	Mawrth 2025
Mynd i'r afael â heriau o ran y gweithlu yn GIG Cymru	Chwefror 2025
Gwasanaethau Canser yng Nghymru	Ionawr 2025
Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol	Rhagfyr 2024
Diweddariad Offeryn Data Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol sydd bellach yn cynnwys data o gyfrifon drafft 2023-24	Rhagfyr 2024
Y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru 2022-23	Hydref 2024
Teithio llesol (adroddiad ac offeryn data)	Medi 2024
Llywodraethu Awdurdodau Tân ac Achub	Medi 2024
Tai fforddiadwy	Medi 2024
Cyllid y GIG – a diweddariad yr offeryn data hyd at 31 Mawrth 2024	Awst 2024
Digidol yn ôl dyluniad? – Gwersi o'n hadolygiad o strategaethau digidol ar draws cyngorau yng Nghymru	Awst 2024

Teitl yr adroddiad	Dyddiad cyhoeddi a dolen i'r adroddiad
Defnyddio gwybodaeth am berfformiad: safbwynt defnyddwyr gwasanaethau a deilliannau – Crynodeb o ganfyddiadau ein hadolygiad yng nghynghorau Cymru	<u>Gorffennaf 2024</u>
Cefnogaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer TVR Automotive Ltd	<u>Gorffennaf 2024</u>
A465 Adran 2 – diweddariad	<u>Mehafin 2024</u>
Peilot Paru Data Fferylliaeth Gymunedol	<u>Mai 2024</u>
Llywodraethu Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol	<u>Ebrill 2024</u>

Adroddiadau cenedlaethol ac allbynnau eraill Archwilio Cymru (gwaith sy’n mynd rhagddo/wedi’i gynllunio)^{1, 2}

Teitl	Dyddiad cyhoeddi disgwyliedig
Canfyddiadau o archwiliadau datblygu cynaliadwy (adroddiad statudol o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol)	Diwedd Ebrill 2025
Buddsoddi cyfalaf a seilwaith Llywodraeth Cymru	Mai 2025
Dynodi Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig – Cyfoeth Naturiol Cymru	Gwanwyn 2025 (anelir at ei gwblhau yn ystod y Gwanwyn ond efallai na chaiff ei gyhoeddi ar y wefan tan yn ddiweddarach)
Heriau i'r sector diwylliannol (ffocws ar gynaliadwyedd ariannol)	Gwanwyn 2025 (gwaith archwilio lleol ar gyrff hyd braich Llywodraeth Cymru wedi'i gwblhau i raddau helaeth ond bydd adroddiadau'n cael eu cyhoeddi ar y wefan)
Canfyddiadau paru data peilot cofrestru meddygon teulu	Gwanwyn 2025

¹ Byddwn yn parhau i adolygu ein cynlluniau'n gyson, gan ystyried yr amgylchedd allanol sy'n esblygu, ein blaenoriaethau archwilio, cyd-destun ein hadnoddau ein hunain a gallu cyrff archwiliedig i ymgysylltu â ni. Gallai gwaith dilynol hefyd arwain at allbynnau eraill, yn ogystal â gwaith archwilio ymchwiliol eraill a gwaith archwilio lleol, lle rydym o'r farn bod rhagoriaeth mewn allbwn cryno cenedlaethol o ryw fath.

² Mae ein [Cynllun Blynyddol 2025-26](#) hefyd yn darparu rhestr ddiweddaeredig o'r gwaith sydd ar y gweill ac yn rhestru cynlluniau ar gyfer gwaith newydd i ddechrau yn ystod 2025-26 a fydd yn cael eu hychwanegu at y papur hwn maes o law. Lle mae gwaith cenedlaethol/thematig wedi symud ymlaen drwy'r cam cynllunio, mae crynodeb byr o'i ffocws a'i amserlen arfaethedig hefyd ar gael ar [dudalennau rhaglen waith ein gwefan](#) erbyn hyn.

Teitl	Dyddiad cyhoeddi disgwyliedig
Cyllid a goruchwyliaeth addysg bellach ac uwch – Y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil	Gwanwyn 2025 (ar gyfer cam cychwynnol y gwaith ar osod amcanion llesiant – gwaith pellach i ddilyn)
Gofal brys a gofal mewn argyfwng (negeseuon cenedlaethol)	Gwanwyn 2025
Canolfan Ganser Newydd Felindre	Haf 2025
Yr uwch wasanaeth cyhoeddus	I'w gadarnhau (cwmpasu)
Ailgydbwyso gofal a chymorth	Hydref 2025
Mynd i'r afael â rhestrau aros y GIG (gwaith archwilio lleol mewn byrddau iechyd)	Hydref 2025 (gwaith lleol i'w gwblhau erbyn mis Mehefin 2025)
Mynediad i addysg i blant ag Anghenion Dysgu Ychwanegol	I'w gadarnhau (cwmpasu)
Cymorth i fusnesau	I'w gadarnhau (cwmpasu)
Cymorth i wasanaethau bysiau a rheilffyrdd	I'w gadarnhau (cwmpasu)
Cynnydd gyda buddsoddiad mewn adeiladau ysgol a choleg drwy'r Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy	I'w gadarnhau (cwmpasu)
Dulliau cyrff y GIG o drawsnewid digidol (gwaith archwilio lleol)	I'w gadarnhau (gwaith archwilio lleol yn cael ei gyflwyno o fis Ebrill 2025)

Teitl	Dyddiad cyhoeddi disgwyliedig
Trefniadau arbed costau cyrff y GIG	Gwanwyn 2025 (adroddiad archwilio lleol wedi'i gwblhau)

Digwyddiadau ac adnoddau'r Gyfnewidfa Arfer Da

Teitl	Dolen i'r adnodd
Adnoddau'r digwyddiad: O ymdrin â heriau wrth iddynt godi i ddiogelu at y dyfodol: Cost methiant mewn llywodraethu a rheolaeth ariannol	Cost methiant mewn llywodraethu a rheolaeth ariannol
Rydym yn y broses o bennu dyddiadau terfynol ar gyfer ein digwyddiadau sydd i ddod a fydd yn cynnwys y themâu canlynol: • Mynd i'r afael â thwyll a gwallau • Y dirwedd gwasanaethau cyhoeddus cymhleth • Gweithlu'r dyfodol • Cynyddu lled band ar drawsnewid digidol • Anelu at gyflawni'r egwyddor datblygu cynaliadwy • Profi gwerth am arian	Byddwn yn rhannu manylion archebu yn fuan.
Podlediad: Gwrandewch ar ein pennod podlediad newydd ar osgoi methiant mewn rheolaeth ariannol a llywodraethu	Podlediad: Cost Methiant mewn Llywodraethu